

นโยบายทางอาญากับการพัฒนา กระบวนการยุติธรรมไทย

ปกป้อง ศรีสนิท

1. นโยบายทางอาญา

1.1 นโยบายทางอาญาทางสารบัญญัติ

1.2 นโยบายทางอาญาทางวิธีพิจารณา

2. นโยบายทางอาญากับกระบวนการยุติธรรม

2.1 การทำงานของตำรวจ

2.2 การส่งฟ้องคดีของอัยการ

2.3 การพิพากษาคดีของศาล

1. นโยบายทางอาญา

ในความหมายอย่างกว้าง หมายถึง ทุกการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อ
อาชญากรรม นโยบายทางอาญา รวมถึง การตัดสินใจว่าการกระทำ
ใดเป็นการกระทำที่เป็นความผิดอาญา โทษที่จะใช้กับผู้กระทำ
ความผิดควรเป็นเช่นไร และมีความรุนแรงเพียงใด

Ministry of Justice, Finland, Criminal policy, <https://oikeusministerio.fi/en/criminal-policy#:~:text=In%20its%20widest%20sense%2C%20criminal,how%20severe%20these%20punishments%20are.>

เป้าหมายของนโยบายทางอาญา

- ป้องกันอาชญากรรม
- รักษาไว้ซึ่งกระบวนการยุติธรรมที่คาดหมายได้และเป็นธรรม
- นำผู้กระทำความผิดสู่กระบวนการยุติธรรม
- บังคับโทษทางอาญา
- ลดความเสียหายและต้นทุนที่เกิดจากการกระทำความผิด และ
- ช่วยเหลือและดูแลเหยื่ออาชญากรรม

Ministry of Justice, Finland, Criminal policy, <https://oikeusministerio.fi/en/criminal-policy#:~:text=In%20its%20widest%20sense%2C%20criminal,how%20severe%20these%20punishments%20are.>

นโยบายทางอาญา

ทางสารบัญญัติ

ทางวิธีพิจารณา

1.1 นโยบายทางอาญาทางสารบัญญัติ

ความผิดอาญา

- พฤติกรรมใดควรเป็นความผิดอาญา

โทษทางอาญา

- โทษที่จะลงควรเป็นอย่างไร

“จะต้องไม่มีกฎหมายที่ไม่จำเป็น เพราะกฎหมายที่ไม่จำเป็นจะ
ทำให้กฎหมายที่จำเป็นอ่อนแอและทำลายความแน่นอน ความ
ศักดิ์สิทธิ์ของฝ่ายนิติบัญญัติ”

Jean-Etienne-Marie PORTALIS (1745-1807)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

มาตรา 77 วรรคท้าย “รัฐพึงใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการ
ในกฎหมายเฉพาะกรณีที่เป็น พึงกำหนดหลักเกณฑ์ การใช้ดุลพินิจของ
เจ้าหน้าที่ของรัฐและระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่บัญญัติ
ไว้ ในกฎหมายให้ชัดเจน และพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง”

หลักเกณฑ์การกำหนดความผิดอาญา

1. อันตรายต่อความสงบของสังคม (social order)

2. มาตรการสุดท้าย (ultima ratio)

หลักความเป็นมาตรการสุดท้ายของกฎหมายอาญา ultima ratio principle

โทษอาญาควรเป็นมาตรการสุดท้าย

- ทำลายความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายอาญา
- เปลี่ยนงบประมาณของรัฐในการดำเนินคดีอาญา
- เปลี่ยนทรัพยากรมนุษย์สำหรับการถูกบันทึกประวัติอาชญากร (criminal record)

โทษจำคุกควรเป็นมาตรการสุดท้าย

- เปลี่ยนงบประมาณรัฐในการควบคุมผู้ต้องขัง
- เปลี่ยนค่าเสียโอกาสของมนุษย์ในการเพิ่มผลผลิตด้วยการทำงาน

พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมาย และการประเมินผล สัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562

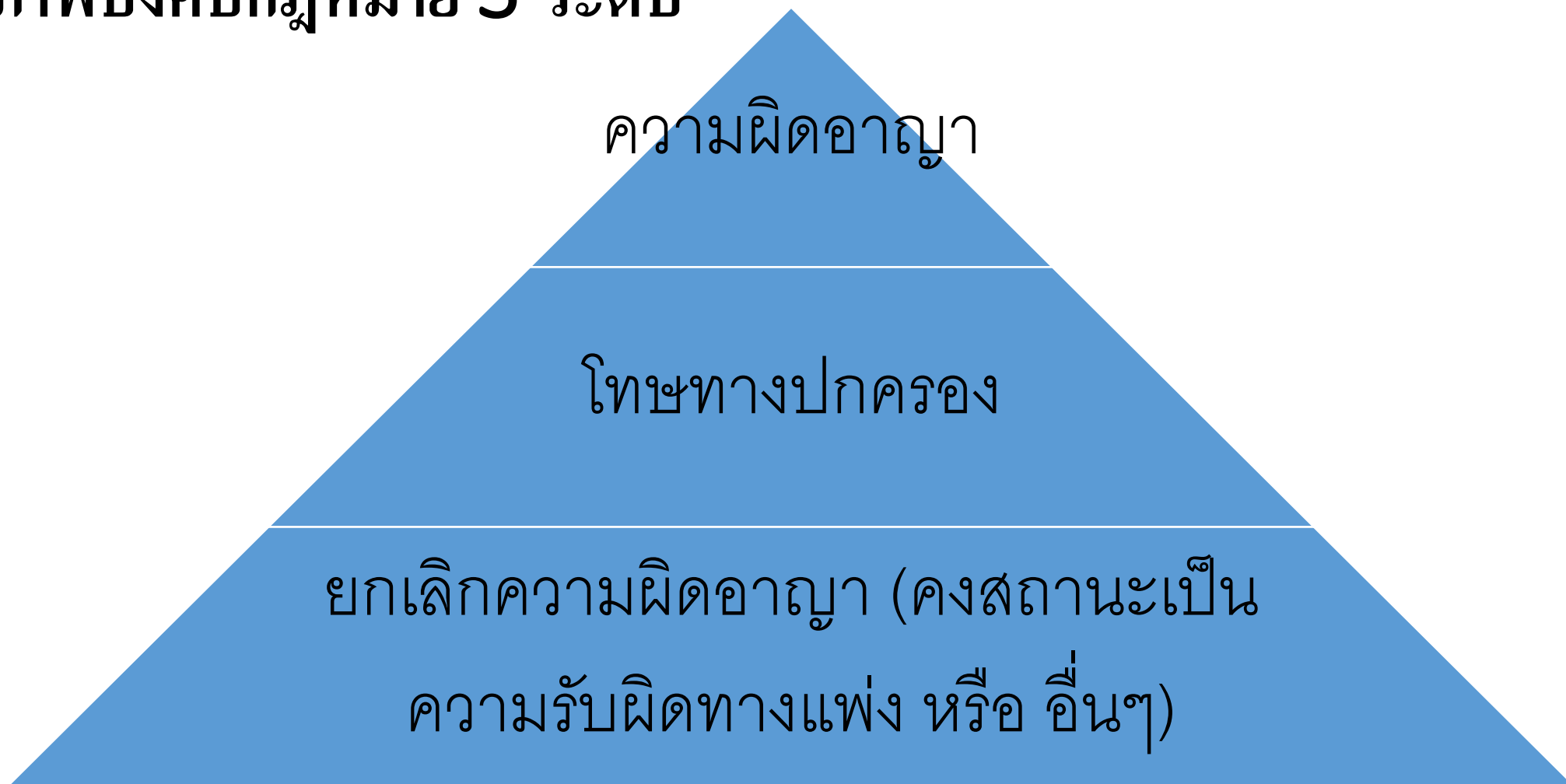
มาตรา **21... (8)** การกำหนดโทษอาญาสำหรับการกระทำความผิดใด ให้
คำนึงถึงหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(ก) การกระทำนั้นต้องกระทบต่อความมั่นคงหรือความปลอดภัย
ของประเทศ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่าง
ร้ายแรง หรือมีผลกระทบต่อส่วนรวม

(ข) เป็นกรณีที่ไม่สามารถใช้มาตรการอื่นใดเพื่อบังคับใช้กฎหมาย
อย่างได้ผลและ มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะให้ประชาชนปฏิบัติตาม
กฎหมายได้

หากไม่ครบเกณฑ์ที่จะเป็นความผิดอาญาแล้ว
ควรเป็นสภาพบังคับใด

สภาพบังคับกฎหมาย 3 ระดับ

การแปรรูปความผิดอาญาเป็นโทษทางปกครอง (administrativization)

- การเปลี่ยนความผิดอาญาที่ไม่จำเป็น ให้เป็นความรับผิดทางปกครอง ซึ่งมีโทษปรับ จำกัดสิทธิ โดยไม่มีโทษจำคุก
- ฝ่ายปกครองสามารถบังคับได้แล้ว หากไม่พอใจ ฟ้องศาลปกครอง

ความแตกต่างระหว่างโทษทางอาญากับโทษทางปกครอง

โทษอาญา	โทษทางปกครอง
จำคุก ปรับ จำกัดสิทธิ	ปรับ จำกัดสิทธิ
บังคับเมื่อศาลพิพากษา	บังคับทันที
มีตราบาป (stigma)	ไม่มีตราบาป
กระบวนการเปิดเผย	กระบวนการไม่เปิดเผย

ตัวอย่างโทษปรับทางปกครอง

พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547

“มาตรา 34 ให้ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและผู้จัดการมีหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกัน ดังต่อไปนี้

(1) จัดให้มีป้ายชื่อโรงแรมตามมาตรา ๒๐ ติดไว้หน้าโรงแรม

(2) จัดให้มีการแสดงใบอนุญาตไว้ในที่เปิดเผยเห็นได้ง่ายในโรงแรม

...”

“มาตรา 55 ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม...ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 34 (1) (2) ... ต้องระวางโทษปรับทางปกครองตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงห้าหมื่นบาทและปรับอีกวันละไม่เกินหนึ่งพันบาทตลอดเวลาที่ยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง”

การยกเลิกความผิดทางอาญา

พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534

มาตรา 4 ผู้ใดออกเช็คเพื่อชำระหนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมายโดยมีลักษณะหรือมีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

- (1) เจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็คนั้น
- (2) ในขณะที่ออกเช็คนั้นไม่มีเงินอยู่ในบัญชีอันจะพึงให้ใช้เงินได้
- (3) ให้ใช้เงินมีจำนวนสูงกว่าจำนวนเงินที่มีอยู่ในบัญชีอันจะพึงให้ใช้เงินได้ในขณะที่ออกเช็คนั้น
- (4) ถอนเงินทั้งหมดหรือแต่บางส่วนออกจากบัญชีอันจะพึงให้ใช้เงินตามเช็คจนจำนวนเงินเหลือไม่เพียงพอที่จะใช้เงินตามเช็คนั้นได้

(5) ห้ามธนาคารมิให้ใช้เงินตามเช็คนั้นโดยเจตนาทุจริต

เมื่อได้มีการยื่นเช็คเพื่อให้ใช้เงินโดยชอบด้วยกฎหมาย ถ้าธนาคารปฏิเสธไม่ใช้เงินตามเช็คนั้น ผู้ออกเช็คมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

โทษทางอาญา

- การลงโทษแบบภาววิสัยเกิดขึ้นก่อนในสังคม
- เมื่อเข้าสู่ระบบกฎหมายสืบสอง โต้ะ แนวทางการลงโทษแบบอัตวิสัยเริ่มเข้ามา
- **Hadrien** “ในความผิดอาญา เราต้องพิจารณา ความสมัครใจของผู้กระทำ ไม่ใช่แค่ผลของการกระทำ” (*In maleficiis voluntas spectatur, non exitus*)

- Cesare Beccaria ศตวรรษที่ 18 “The true measure of crimes is...the harm done to society” กลับมาใช้แนวคิดท้าววิสัย
- ทำยุดระบบกฎหมายสมัยใหม่ใช้แนวทางการลงโทษแบบผสมแบบท้าววิสัยประกอบกับอัตวิสัย

ระบบผสมในฝรั่งเศส

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 132-1 วรรค 2,3

“โทษทางอาญาทุกสถานที่กำหนดโดยศาลจะต้องถูกนำมาปรับใช้ให้เข้ากับ
ผู้กระทำความผิดแต่ละราย

ภายใต้บังคับของกฎหมาย ศาลพิจารณาลักษณะ ความรุนแรง และรูปแบบ
การ ลงโทษโดยพิจารณาจากพฤติการณ์ของความผิด และลักษณะส่วนตัวของ
ผู้กระทำความผิด เช่นเดียวกันกับสถานะทางกายภาพ ทางครอบครัว ทางสังคมของ
ผู้กระทำความผิด เพื่อให้การลงโทษผู้กระทำ ความผิดนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
ของการลงโทษที่กำหนดไว้ในมาตรา 130-1”

ระบบผสมในอังกฤษ

- ในแนวทางการลงโทษ (Sentencing guideline) ในทุกฐานความผิด ศาลจะต้องประเมิน culpability และ harm ในขั้นตอนแรกก่อนเสมอ
- Step 1- Determining the offence category
The court should determine the offence category with reference to the tables below. In order to determine the category the court should assess culpability and harm.

<https://www.sentencingcouncil.org.uk/offences/crown-court/item/bribery/>

1.2 นโยบายทางอาญาทางวิธีพิจารณา

“วิธีพิจารณาความอาญาต้องรักษาสมดุลระหว่างประโยชน์สองสิ่ง คือ ประโยชน์ของสังคม (*intérêt général de la société*) ซึ่งหมายถึง ความยุติธรรม และการลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างรวดเร็ว และ ประโยชน์ของผู้ถูกดำเนินคดี (*intérêt des accusés*) ซึ่งหมายถึง สิทธิในการต่อสู้คดี (*droit de la défense*)”

Faustin HELIE (1866)

Crime control model and Due process model

Herbert Packer (1968)

ประโยชน์ของ
สังคม

ประโยชน์ของผู้
ถูกดำเนินคดี

1. ความ
ยุติธรรม
2. ความรวดเร็ว

1. หลัก
สันนิษฐานไว้
ก่อนว่าบริสุทธิ์
2. สิทธิในการ
ต่อสู้คดีอย่าง
เป็นธรรม

2. นโยบายทางอาญากับกระบวนการยุติธรรม

2.1 การทำงานของตำรวจ

2.2 การสั่งคดีของอัยการ

2.3 การพิพากษาคดีของศาล

2.1 การทำงานของตำรวจ

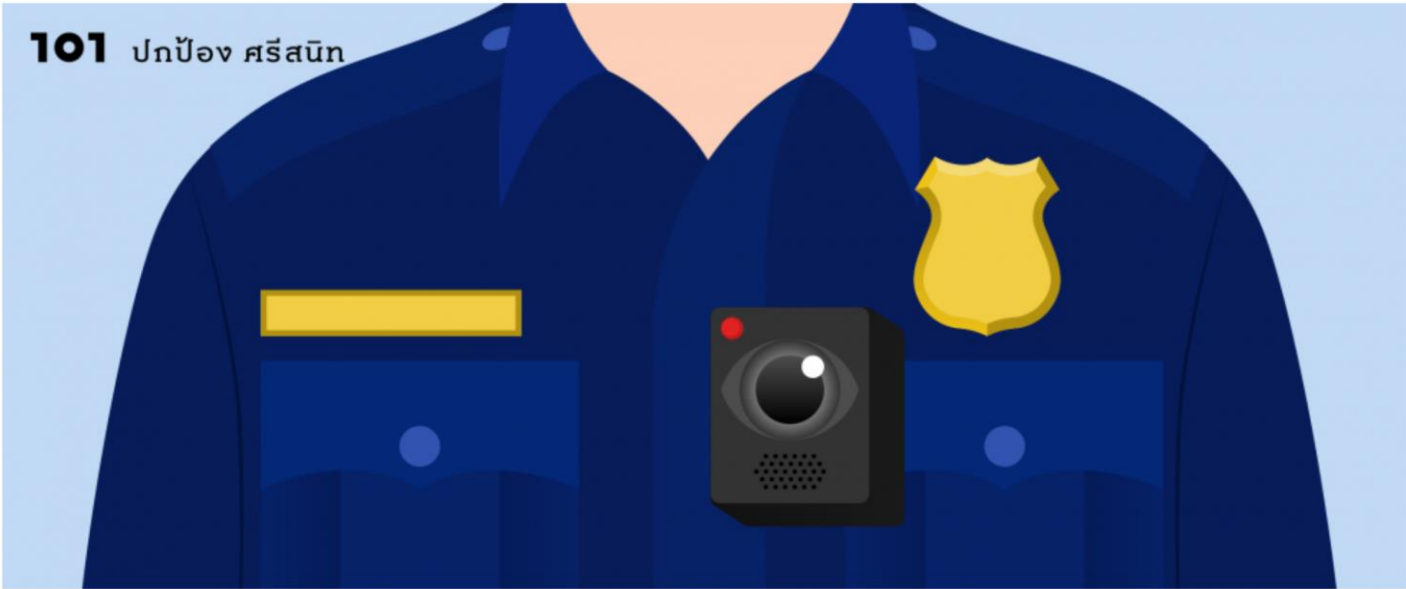
Criminal poli x law136-3105 x พระราชบัญญัติ x mixed system x 46323_อาญา x Bribery x ให้ตำรวจ 'ติดกล้อง' x ผบ.ตร. สั่งยกเลิก x

https://www.the101.world/police-body-worn-camera/

101 subscribe

World v Politics v Economy v Social Issues v Life&Culture v People v Media v Projects v Contributors v Spotlights v

101 ปกป้อง ศรีสนธิ์

ให้ตำรวจ 'ติดกล้อง' ดีไหม?

Pokpong Srisanit | Jan 23, 2020

Politics, Law, Anti-Corruption, Social Issues

Share 685 Tweet Share

พิมพ์

Windows taskbar: 20:18, 8/11/2563

- งานวิจัยเรื่อง “Contagious Accountability”: A Global Multisite Randomized Controlled Trial on the Effect of Police Body-Worn Cameras on Citizens’ Complaints Against the Police” 2016
- ศึกษาจากตำรวจเกือบ 2,000 คน จาก 4 แห่งในอังกฤษ และ 2 แห่งในสหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ก่อนที่ตำรวจจะติดกล้องมีการร้องเรียนว่าตำรวจกระทำโดยมิชอบ 1,539 เรื่อง ภายในระยะเวลา 12 เดือน แต่เมื่อมีการติดกล้องให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจเวลาปฏิบัติหน้าที่ ภายในระยะเวลา 12 เดือน เช่นเดียวกัน การร้องเรียนว่าเจ้าหน้าที่ปฏิบัติโดยไม่ชอบลดลงเหลือเพียง 113 เรื่อง เท่ากับการติดกล้องให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทำให้การร้องเรียนลดลงถึง 93 %

- **Barak Ariel** กล่าวว่า “ในประวัติศาสตร์ของกิจการตำรวจ ไม่มีมาตรการใดที่มีประสิทธิผลเท่ากับเรื่องนี้”

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 84 วรรคท้าย

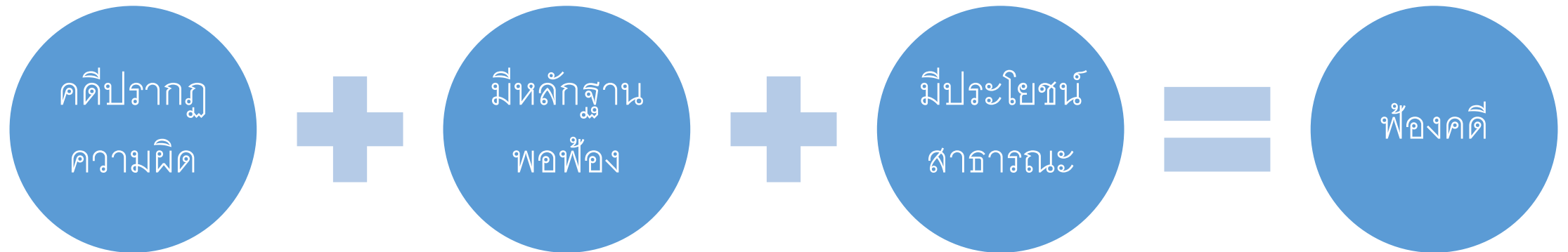
ถ้อยคำใด ๆ ที่ผู้ถูกจับให้ไว้ต่อเจ้าพนักงานผู้จับ หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือ ตำรวจในชั้นจับกุมหรือรับมอบตัวผู้ถูกจับ ถ้าถ้อยคำนั้นเป็นคำรับสารภาพของผู้ถูกจับว่าตนได้ กระทำความผิดห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน แต่ถ้าเป็นถ้อยคำอื่น จะรับฟังเป็น พยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับได้ต่อเมื่อได้มีการแจ้งสิทธิตามวรรคหนึ่ง หรือ ตามมาตรา ๘๓ วรรคสอง แก่ผู้ถูกจับแล้วแต่กรณี

2.2 การสังคดีของอัยการ

การฟ้องคดีตามกฎหมาย (**legality principle**)

การป้องกันตามดุลพินิจ (opportunity principle)

The Code for Crown Prosecutors

http://www.cps.gov.uk/publications/docs/code_2013_accessible_english.pdf

- 1) ความรุนแรงของการกระทำความผิดมีเพียงใด ยิ่งรุนแรงมากยิ่งควรฟ้องคดี
- 2) ความผิดของผู้กระทำความผิดมีเพียงใด ยิ่งมีความผิดมากยิ่งควรฟ้องคดี
- 3) ความผิดก่อให้เกิดความเสียหายกับผู้เสียหายเพียงใด ยิ่งทำกับผู้เสียหายที่อ่อนแอ หรือถูกเลือกปฏิบัติ หรือผู้เสียหายกำลังปฏิบัติงานสาธารณะ หรือผู้เสียหายกับผู้กระทำความผิดที่มีความไว้วางใจกัน ยิ่งควรฟ้องคดี
- 4) ผู้กระทำความผิดอายุต่ำกว่า 18 ปีในการกระทำความผิดหรือไม่ ยิ่งอายุน้อยยิ่งไม่ควรฟ้องคดี เพราะการใช้วิธีการอื่นที่ไม่ฟ้องคดีอาจเกิดประโยชน์กับเด็กมากกว่า
- 5) ความผิดนั้นสร้างความเสียหายให้กับชุมชนเพียงใด ยิ่งสร้างความเสียหายมาก ยิ่งควรฟ้องคดี
- 6) การฟ้องคดีได้สัดส่วนหรือไม่ กล่าวคือ ต้นทุนของรัฐในการดำเนินคดีกับผลสุดท้ายที่สังคมได้ประโยชน์ได้สัดส่วนกันหรือไม่ เช่น ในกรณีที่มีผู้กระทำความผิดหลายคน การฟ้องตัวการหลักแต่เพียงคนเดียวอาจก่อให้เกิดประโยชน์กับการฟ้องผู้กระทำความผิดทุกคนเพราะอาจทำให้คดีซับซ้อนและใช้เวลานานเกินความจำเป็น

2.3 การพิพากษาคดีของศาล

การมีส่วนร่วมของประชาชนในระบบศาล : การจัดทำและการเปิดเผยยี่ตึกในคดีอาญา

Pokpong Srisanit | Nov 20, 2019

Politics, Law

Share 760

Tweet

Share

พิมพ์

ระบบ Sentencing guideline ในอังกฤษ

- แนวทางการลงโทษของอังกฤษพิจารณาทั้งความเสียหาย (harm) และ ความชั่วร้ายของผู้กระทำ (culpability)
- คณะกรรมการการลงโทษประกอบด้วยผู้พิพากษา 8 และประชาชน 6
- แนวทางการลงโทษจะถูกยกกร่างและรับฟังความเห็นจากประชาชนก่อนนำไปใช้
- แนวทางการลงโทษจะเปิดเผยให้ประชาชนทราบ <https://www.sentencingcouncil.org.uk/>

Culpability (A-C) = subjective
Harm (category 1-3) = objective

	Culpability A	Culpability B	Culpability C
Category 1			
Category 2			
Category 3			